



MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR



Reducerea utilizării de
antimicrobiene

MONITORIZAREA SĂNĂTĂȚII

10



GHID PENTRU FACILITAREA SCHIMBULUI DE CUNOȘTINȚE

Vă ajutăm să respectați reglementările în vigoare, să reduceți pierderile și să creșteți eficiența economică a fermei!

PREFAȚĂ

Animalele pe care le creștem depind în totalitate de noi, oamenii. Noi decidem ce le dăm să mănânce, noi alegem spațiul unde trăiesc, activitățile zilnice și chiar și cu ce alte animale intră în contact. Tocmai pentru că beneficiem de pe urma lor – fie că ne oferă hrană, muncă sau companie – avem și responsabilitatea directă pentru starea lor de bine.

Această broșură vine în sprijinul tuturor celor care dețin sau lucrează cu animale, pentru a înțelege mai bine ce înseamnă bunăstarea animalelor și cum pot contribui la îmbunătățirea ei. Nu este vorba doar despre a oferi mâncare și apă, ci și despre a observa dacă animalele primesc cu adevărat ceea ce au nevoie.

Fermierii joacă un rol esențial: ei hrănesc animalele, le îngrijesc, curăță adăposturile și decid, zi de zi, ce tip de îngrijire oferă. Dar știm cu toții că nu este ușor – resursele pot fi limitate, serviciile veterinare nu sunt mereu la îndemână, iar timpul este prețios. Chiar și așa, pașii mici contează.

Fiecare îmbunătățire, fie ea mică sau mare, contribuie la o viață mai bună pentru animale și, în final, și pentru comunitățile care trăiesc alături de ele.

În paginile următoare, veți descoperi idei practice și ușor de aplicat. Acesta ne ajută să înțelegem nevoile animalelor – de la hrană și sănătate, până la mediul în care trăiesc și starea lor emoțională – și să vedem cum fiecare comportament uman poate face o diferență.

Prevenirea problemelor de sănătate este mai ușoară decât tratarea lor. Este în interesul animalelor, dar și al comunităților care le dețin, să se acorde atenție din timp nevoilor acestora. Astfel, se pot evita suferințele, pierderile economice și scăderea calității vieții animalelor.

Această broșură este destinată fermierilor, îngrijitorilor de animale și medicilor veterinari. Ea oferă o serie de bune practici pentru monitorizarea sănătății animalelor, cu scopul de a reduce utilizarea antimicrobienelor, de a preveni bolile și de a susține o agricultură sustenabilă.



INFORMAȚII DESPRE PROIECT

Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, utilizând fonduri de la Banca Mondială, își propune să promoveze un mediu rural sănătos prin încurajarea adoptării unor măsuri ușor de implementat la nivel de fermă, precum și a utilizării de investiții moderne și eficiente în gestionarea inputurilor agricole. Eficiența exploatațiilor agricole înseamnă pierderi mai reduse de inputuri, respectiv creșterea eficienței economice a fermelor și evitarea poluării mediului.

Cei mai buni specialiști sunt cei care au cunoștințe tehnice și practică agricultura românească.

Astfel, transferul de cunoștințe se face prin specialiști cu experiență în agricultură, respectiv prin intermediul organizațiilor de fermieri. Federația Națională ProAgro și Asociația Fermierilor din România au fost selectați pentru coordonarea și implementarea transferului de cunoștințe. Pentru asigurarea rigurozității asupra aspectelor tehnice, ghidurile au fost revizuite de către reprezentanți ai USAMV București. INOSTAR, cu experiență în cercetare aplicată și inovare în agricultură, sprijină acest demers prin transpunerea informațiilor științifice complexe în materiale clare și practice – ghiduri accesibile care să sprijine fermierii în adoptarea celor mai bune practici.

Obiectivul acestui ghid

Acest material face parte dintr-un program care are scopul de a consolida organizațiile de fermieri în a-și întări legăturile directe cu fermierii, și integrarea în interesele fermierilor a principiilor de protecție a mediului, respectiv încurajarea acestora de a adopta practici eficiente economic și prietenoase cu mediul, pornind de la:

- ce spune legea;
- cum se aplică în practică cerințele legislative și se evită amenzi și sancțiunile de la APIA;
- cum se pot reduce riscurile de poluare în activitatea de zi cu zi;
- ce investiții eficiente se pot face.

Modalitatea de a se asigura transferul de cunoștințe este una informală, prin discuții directe între fermieri, facilitate de către un reprezentant al unei organizații de fermieri și găzduite de către un fermier cu o experiență relevantă în implementarea bunelor practici agricole ce se doresc a fi promovate.

PROIECT FINANȚAT DE



MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR



PREVENIREA ȘI REDUCEREA POLUĂRII DIN
SPAȚIUL RURAL ÎN ROMÂNIA - RAPID

IMPLEMENTAT DE



UNIVERSITATEA
DE ȘTIINȚE AGRONOMICE
ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ
DIN BUCUREȘTI



CADRUL LEGISLATIV PENTRU O FERMĂ MODERNĂ ȘI RESPONSABILĂ

Pentru ca o fermă să fie sustenabilă și eligibilă pentru sprijin financiar, este esențial ca fermierii să respecte un set de reguli legale care vizează protecția mediului și bunăstarea animalelor. Aceste reglementări se aplică pe tot parcursul ciclului agricol – de la selectarea și utilizarea semințelor, la depozitarea și aplicarea îngrășămintelor și pesticidelor, precum și, în cazul fermelor zootehnice, de la creșterea animalelor până la gestionarea și aplicarea deiechțiilor. Pentru a respecta legislația în vigoare, trebuie respectate un set de reguli care provin din directive europene și norme naționale.

CE SPUNE LEGEA PENTRU O FERMĂ MODERNĂ ȘI RESPONSABILĂ

PROTECȚIA APELOR ÎMPOTRIVA POLUĂRII CU NITRAȚI



- Directiva Nitrați (91/676/CEE)
- Directiva Cadru Apă (2000/60/CE)
- Legea apelor nr. 107/1996
- Programul de Acțiune pentru prevenirea poluării cu nitrați (obligatoriu)
- Codul de bune practici agricole (voluntar, recomandat)

GESTIONAREA DURABILĂ A PRODUSELOR CHIMICE



- Regulamentul (CE) 1107/2009 – autorizarea Produselor fitosanitare
- Directiva 2009/128/CE – Utilizarea durabilă a pesticidelor
- Regulamentul (UE) 2019/1009 – îngrășăminte (prode fertilizante)
- OUG 34/2012 și OUG 65/2019 – Utilizarea durabilă a pesticidelor pe teritoriul României
- Regulamentul REACH (CE) 1907/2006 – înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice
- HG 135/2019 – Plan național de acțiune PPP
- OUG 41/22.08.2007 – Comercializarea de PPP

BUNĂSTAREA ANIMALELOR



- Directiva 90/425/CEE – Controale veterinare și zootehnice
- Norma sanitar veterinară privind protecția animalelor de fermă din 15 august 2005

Toate aceste cerințe sunt parte din sistemul de condiționalități verificate de APIA la acordarea plăților directe și a sprijinului compensatoriu. Nerespectarea lor poate duce la:



- pierderea sprijinului financiar APIA;
- imposibilitatea de acces la alte programe de sprijin;
- amenzi și sancțiuni.

PRINCIPALELE TIPURI DE POLUANȚI ÎN AGRICULTURĂ

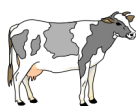
Inputurile achiziționate de fermieri care nu sunt utilizate eficient se transformă în poluanți. În această categorie intră fertilizanzii, produsele de protecție a plantelor și antimicrobienele.

În activitatea agricolă de zi cu zi, dacă inputurile nu sunt gestionate corect, ele se pierd și se transformă în poluanți ai apei, aerului sau solului. Deși aceste pierderi nu sunt întotdeauna vizibile imediat, efectele apar în timp: solul își pierde fertilitatea, azotul se infiltrează sub formă de nitrați în apa freatică ceea ce o face nepotabilă – sau se volatilizează în aer sub formă de amoniac. În plus, nerespectarea normelor de mediu poate duce la pierderea subvențiilor.

Principalii poluanți proveniți din agricultură:

- Nitrații provin din îngrășăminte chimice și dejecții. Pot polua apa de băut și conduc la eutrofizarea apelor de suprafață (la dezvoltarea exagerată a algelor și moartea peștilor din lipsa de oxigen din apă);
- Amoniacul este emis din dejecții animale și îngrășăminte și poluează aerul;
- PPP (produse de protecție a plantelor) pot rămâne în sol sau pot ajunge în apă, cereale, legume și fructe, afectând biodiversitatea și sănătatea consumatorilor;
- Substanțe antimicrobiene, folosite în creșterea animalelor, pot ajunge în lapte, carne sau apă (prin dejecții) și pot afecta grav sănătatea umană;
- Metanul și protoxidul de azot sunt gaze cu efect de seră provenite din fermentație, depozitare improprie a dejecțiilor și aplicarea îngrășămintelor. Se pierd în atmosferă, mai ales împreună cu amoniacul.

SURSELE POLUĂRII



Zootehnie – dejecții, antibiotice, emisii de gaze din grajduri și depozite de gunoi de grajd / dejecții;



Cultură vegetală – fertilizanzii chimici, tratamente fitosanitare;



Manipularea și aplicarea incorectă / în condiții greșite a inputurilor în agricultură conduce la pierderi de substanțe în mediu, ceea ce astăzi numim poluare.



Fiecare litru de produs chimic pierdut înseamnă bani aruncați și risc de sancțiuni. Ce nu ajunge la plantă sau animal ajunge în aer, apă sau sol.

CE SE ÎNTÂMPLĂ CÂND INPUTURILE SCAPĂ ÎN NATURĂ?

Inputurile agricole care nu ajung la plantă sau la animal devin pierderi economice pentru fermier și poluanți pentru mediu. Efectele nu sunt întotdeauna vizibile imediat, dar în timp afectează:

SOLUL

- Pierderile de nitrați duc la sărăcirea solului, pierderea biodiversității microbiene și scăderea fertilității.
- Substanțele chimice (PPP) pot rămâne în sol pe perioade foarte lungi de timp și pot contamina culturile viitoare, lăsând reziduuri de pesticide.

APA

- Apa de fântână poate deveni nepotabilă din cauza nitraților sau a pesticidelor.
- Poluarea cursurilor de apă duce la eutrofizare ce conduce la moartea peștilor și afectează ecosistemele.

AERUL

- Amoniacul și metanul contribuie la poluarea aerului și accelerează schimbările climatice.
- Inhalarea de vapori sau praf contaminat poate afecta sănătatea lucrătorilor agricoli.

Efecte asupra sănătății și vieții din fermă

- Pentru oameni – apă contaminată, mirosuri neplăcute, boli respiratorii, alimente nesănătoase;
- Pentru animale – furaje contaminate, scăderea productivității, risc de infecții;
- Pentru fermă – pierderi financiare, amenzi, sancțiuni / retragerea subvențiilor.



POLUANT	MEDIU AFECTAT	EFECTE
Nitrați	Apă, sol	Contaminarea apei de fântână, scăderea fertilității solului, boli (ex: methemoglobinemie la copii)
Amoniac	Aer	Mirosuri neplăcute, iritații respiratorii, formarea de particule fine nocive
Metan	Aer	Gaz cu efect de seră puternic, contribuie la schimbările climatice
Protoxid de azot	Aer	Poluant cu efect de seră, afectează stratul de ozon
PPP (pesticide)	Sol, apă	Contaminarea alimentelor, afectarea biodiversității, risc toxic pentru oameni și animale
Antimicrobiene	Sol, apă	Risc de apariție a bacteriilor rezistente la antibiotice (impact major asupra sănătății publice)

CONCEPTUL DE „MANAGEMENT INTEGRAT”

Managementul integrat al dăunătorilor (IPM – Integrated Pest Management) este o strategie care pune accentul pe prevenție, monitorizare și intervenție rațională, cu scopul de a reduce utilizarea inutilă a produselor de protecție a plantelor și de a menține echilibrul agroecosistemului. În cultura mare, unde suprafețele sunt extinse și presiunea organismelor dăunătoare este ridicată, un sistem eficient de aplicare a PPP trebuie să pornească de la o bună planificare și o aplicare precisă, nu de la aplicarea unor tratamente reactive de ultim moment.

OBIECTIVELE MANAGEMENTULUI INTEGRAT

- Prevenirea infestărilor prin metode agronomice (rotația culturilor, alegerea soiurilor rezistente, lucrări mecanice);
- Monitorizarea continuă a culturilor pentru detectarea timpurie a dăunătorilor;
- Stabilirea pragurilor economice de intervenție – aplicarea tratamentelor doar când paguba estimată justifică tratamentul;
- Utilizarea rațională și țintită a PPP – alegerea produsului potrivit, doză corectă, moment optim, echipament adecvat;
- Evitarea apariției rezistenței – prin utilizarea alternativă a substanțelor active și limitarea tratamentelor inutile;
- Protejarea polenizatorilor, biodiversității și calității solului.

ELEMENTE ESENȚIALE ALE APLICĂRII EFICIENTE ÎN CULTURA MARE

ETAPĂ	CE TREBUIE URMĂRIT
Pregătirea terenului și a culturii	Lucrări agricole care reduc presiunea dăunătorilor.
Monitorizarea	Plase de captură, observații regulate, alerte locale.
Alegerea produsului	Selectarea în funcție de spectrul țintă, spectrul de activitate și risc ecotoxicologic.
Aplicarea tratamentului	Duze potrivite, viteză și presiune corecte, ferestre climatice favorabile.
Post-aplicare	Verificarea eficienței, completarea jurnalului de tratamente.

DE CE ESTE IMPORTANT MANAGEMENTUL INTEGRAT?

- Evităm aplicarea automată și inutilă a pesticidelor;
- Reducem costurile de producție și pierderile de substanțe active în mediu;
- Menținem subvențiile APIA prin respectarea normelor de mediu și condiționalităților;
- Oferim consumatorilor produse agricole mai sigure și mai curate.



Fiecare litru pierdut înseamnă bani aruncați și risc de sancțiuni. Ce nu ajunge la plantă sau animal, ajunge în aer, apă sau sol.

MANAGEMENTUL STOCĂRII ADECVATE ȘI SIGURE

Stocarea adecvată a produselor și substanțelor folosite în fermă este o condiție esențială pentru a preveni contaminarea solului, a apei și a aerului, dar și pentru a evita accidentele sau pierderile economice. Aceasta înseamnă nu doar siguranță pentru mediu și animale, ci și respectarea normelor legale și păstrarea subvențiilor APIA.

Principii generale pentru stocarea corectă și sigură

Aceste cerințe minime se aplică oricărui tip de spațiu de depozitare – fie că este vorba de produse chimice sau de dejecții animale. Ele vizează prevenirea scurgerilor, contaminărilor și accesului neautorizat. Respectarea acestor principii reduce riscurile de accidente, pierderi economice și impact negativ asupra solului, apei și sănătății oamenilor și animalelor.

Vezi infograficul de mai jos:



Impermeabilitate
podea impermeabilă și
rigole de colectare



Ventilare aerisire
naturală sau
mecanică



Semnalizare afișe de
avertizare clare



Acces restricționat intrare
interzisă persoanelor
neautorizate

Reguli specifice pentru îngrășăminte, PPP și antimicrobiene

Pentru a asigura stabilitatea produselor și a evita contaminarea, Trebuie să ții cont de câteva reguli esențiale:

- Produsele originale, se păstrează în ambalaje cu eticheta intactă și lizibilă;
- Depozitarea se face în spații dedicate, uscate, bine ventilate și ferite de razele soarelui;
- Nu se depozitează împreună produse incompatibile chimic (ex. oxidanți și materiale combustibile);
- Este necesară existența unui registru de gestiune (cu informații privind cantitățile, trasabilitatea și datele de expirare ale produselor);
- Manipularea trebuie făcută doar de personal instruit corespunzător.

Reguli specifice pentru dejecții (lichide și solide)

Dejecțiile animale conțin nutrienți valoroși, dar pot deveni poluanți dacă nu sunt stocate corect:

- Gunoiul de grajd solid se depozitează pe platforme impermeabile prevăzute cu pereți de reținere și rigole pentru scurgeri;
- Dejecțiile lichide se stochează în bazine etanșe, dimensionate pentru cel puțin 6 luni de stocare și, ideal, acoperite;
- Platformele și bazinele pentru dejecții trebuie amplasate la distanță legală față de fântâni, ape, locuințe și granițele parcelor pentru a preveni contaminarea accidentală;
- Personalul trebuie instruit pentru manipularea corectă a dejecțiilor.

FIȘĂ DE VERIFICARE RAPIDĂ: STOCARE ADECVATĂ ȘI SIGURĂ

1 Produsele sunt stocate în spații speciale, departe de furaje și alimente?	<input type="checkbox"/>
2 Spațiul are podea impermeabilă?	<input type="checkbox"/>
3 Există ventilație adecvată?	<input type="checkbox"/>
4 Accesul este restricționat și semnalizat clar?	<input type="checkbox"/>
5 Produsele sunt în ambalaje originale și etichetate?	<input type="checkbox"/>
6 Se păstrează un registru al stocurilor?	<input type="checkbox"/>
7 Platforma pentru gunoi de grajd este betonată și are rigole de colectare?	<input type="checkbox"/>
8 Bazinele pentru dejecții lichide sunt etanșe și acoperite?	<input type="checkbox"/>
9 Platformele de depozitare a gunoiului de grajd respectă distanțele față de fântâni, ape, locuințe?	<input type="checkbox"/>
10 Dejecțiile nu se aplică pe teren în perioade interzise (iarna, sol înghețat etc.)?	<input type="checkbox"/>



Un spațiu de depozitare bine gândit este cel mai simplu mod de a proteja mediul, de a preveni sancțiunile și de a păstra valoarea fiecărui litru de input în fermă.





MONITORIZAREA POLUĂRII AGRICOLE

Fiecare activitate agricolă lasă o amprentă asupra mediului. Pentru a înțelege cât de mare este această amprentă și cum poate fi redusă, fermierii și autoritățile trebuie să urmărească permanent calitatea apei, solului și aerului. Monitorizarea nu este doar o obligație legală, ci și un instrument practic care ajută la identificarea timpurie a problemelor și la evitarea sancțiunilor sau pierderilor economice.

Cine și ce monitorizează?

Fiecare autoritate implicată are un rol bine definit, iar fermierul trebuie să fie pregătit pentru controale și să păstreze evidențele necesare.

Tabelul de mai jos arată legătura între instituții, ce controlează fiecare și ce documente trebuie pregătite:

Actor / Instituție	Ce monitorizează	Cum? / Instrumente	Ce documente sunt necesare în fermă?
ANAR (Apele Române) 	Nitrați, pesticide în apă	Probe apă, rețele de monitorizare	Buletine de analiză apă (voluntar, dar recomandat dacă se folosește apă din fântână/puț pentru irigații sau tratamente)
ANF (Autoritatea Națională Fitosanitară) 	Reziduuri de pesticide, echipamente PPP	Analize în laborator, inspecții	Registru de tratamente fitosanitare, Fișe de inspecție tehnică a echipamentelor (obligatoriu)
DSVSA 	Sănătatea animalelor, antibiotice	Verificări, probe, controale	Registru tratamente veterinare (obligatoriu în ferme zootehnice)
APIA 	Respectarea condiționalităților	Controale în teren, dosare APIA	Evidențe scrise conforme cu cerințele APIA: sol, PPP, fertilizare, bunăstare animale (obligatoriu pentru eligibilitate la subvenții)

CUM CONTRIBUIE FERMIERUL?

Pentru ca monitorizarea să funcționeze, fermierul are trei responsabilități-cheie:



1. Efectuează analize periodice

- Apă: pentru a verifica prezența nitraților și pesticidelor, mai ales dacă se folosesc fântâni sau puțuri proprii.
- Sol: pentru a adapta doza de îngrășământ și a evita excesul.
- Aer: în ferme zootehnice sau în apropierea zonelor locuite, privind emisiile de amoniac.



2. Ține documente justificative

- Registru de evidență a tratamentelor cu produse de protecție a plantelor, fișe de magazie, facturi, avize de achiziționare a PPP;
- Registru de fertilizare;
- Fișe de inspecție a echipamentelor de aplicare;
- Registru sanitar-veterinar (unde este cazul).



3. Colaborează în timpul controalelor

- Fiecare control are obiective specifice (PPP, antibiotice, apă etc.);
- Verificările pot fi anunțate sau inopinate;
- Dosarele și registrele trebuie să fie actualizate și corecte.



Ce nu monitorizezi, nu poți controla. Iar ce nu controlezi, te poate costa bani, subvenții și mediu poluat.



CE ÎNSEAMNĂ UTILIZAREA EFICIENTĂ A INPUTURILOR?

Utilizarea eficientă a inputurilor înseamnă aplicarea corectă și rațională a resurselor esențiale din fermă – fertilizanți, produse de protecție a plantelor (PPP) și antimicrobiene – pentru a maximiza eficiența economică și a reduce impactul asupra mediului și sănătății publice. Fiecare categorie de input are particularități care necesită o abordare adaptată. Pentru a sprijini fermierii în gestionarea eficientă, propunem regula **DOMOL**:

- **D**Oza corectă
- **M**omentul oportun
- **M**etoda **O**ptimă
- **L**ocul potrivit



Fertilizanți

Folosirea eficientă a fertilizanților presupune dozare precisă, aplicare în funcție de nevoile solului și evitarea pierderilor prin levigare sau volatilizare.

Produse de protecție a plantelor (PPP)

În cazul PPP, eficiența înseamnă tratarea culturilor doar când este justificat economic și ecologic, evitând aplicările „de rutină” care cresc riscul de rezistență și poluare.

DOza corectă	Pe baza analizelor de sol	Respectarea recomandărilor de pe etichetă.
Momentul oportun	Evitarea aplicării înainte de ploi.	Aplicare doar la atingerea pragului economic de dăunare.
Metoda Optimă	Încorporare în sol, aplicare fracționată.	Utilizarea echipamentelor calibrate și a duzelor curate.
Locul potrivit	Evitarea zonelor sensibile (lângă ape).	Evitarea împrăstierii substanței în afara culturii, mai ales spre ape.



Antimicrobiene (antibiotice)

La antibiotice, logica eficienței este diferită: obiectivul principal este reducerea utilizării, nu optimizarea aplicării. Eficiența se obține prin prevenție, nu prin tratamente frecvente. Se încurajează reducerea utilizării antibioticelor prin:

- Măsurile de bunăstare animală – adăposturi curate, hrană adecvată, densitate redusă;
- Monitorizarea stării de sănătate a animalelor – intervenții timpurii și selective;
- Igienă și biosecuritate – pentru limitarea răspândirii bolilor.

DE CE E IMPORTANT SĂ REDUCEM UTILIZAREA SUBSTANȚELOR ANTIMICROBIENE ÎN FERME?

Antimicrobienele sunt esențiale în controlul infecțiilor bacteriene la oameni și animale, însă utilizarea lor presupune un risc major: apariția și răspândirea rezistenței microbiene. Acest fenomen este natural, dar a fost accelerat de utilizarea frecventă, incorectă sau preventivă, ceea ce a dus la selecția unor microorganisme rezistente, inclusiv la mai multe clase de substanțe. În ultimii ani, autoritățile sanitare și veterinare, atât naționale cât și internaționale, au semnalat creșterea alarmantă a tulpinilor multirezistente și eșecurile terapeutice asociate.

Dincolo de riscul pentru sănătatea publică, utilizarea intensivă a antimicrobienelor în ferme are și un impact negativ asupra mediului. Substanțele active din aceste produse ajung în sol, apă și lanțul trofic prin dejecții, nămoluri sau manipulări necorespunzătoare, contribuind la contaminarea ecosistemelor și la apariția bacteriilor rezistente în medii naturale.

Reducerea utilizării antimicrobienelor este esențială nu doar pentru menținerea eficienței terapeutice, ci și pentru prevenirea poluării mediului. Aceasta presupune o abordare preventivă și integrată, bazată pe:

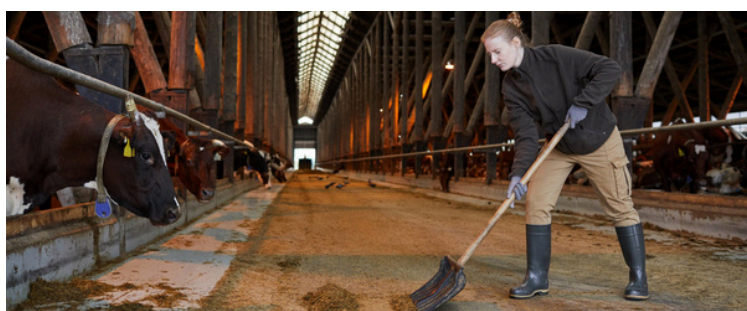
- bunăstarea și igiena animalelor;
- management nutrițional adecvat;
- întărirea sistemului imunitar prin vaccinare;
- respectarea normelor de biosecuritate.

Aplicarea acestor măsuri reduce semnificativ necesitatea tratamentelor antimicrobiene și, implicit, scade încărcătura chimică asupra mediului. O fermă sustenabilă este una care previne, nu tratează excesiv – iar alegerea acestei abordări înseamnă protejarea sănătății, a solului, a apei și a biodiversității.

Știați că...?



Antimicrobienele administrate animalelor nu rămân doar în organism – o parte importantă este eliminată prin fecale și urină și ajunge în sol, apă și ecosistemele din jurul fermei. În natură, aceste substanțe nu se descompun imediat și pot afecta microorganismele benefice din sol, compromițând echilibrul biologic al terenurilor agricole. Mai mult, prezența constantă a reziduurilor antimicrobiene în mediu poate favoriza apariția bacteriilor rezistente în afara fermelor, inclusiv în apele freactice sau în culturile irigate. Această formă invizibilă de poluare este una dintre cele mai îngrijorătoare amenințări pentru sănătatea publică și pentru biodiversitate.



PRINCIPIILE MONITORIZĂRII SĂNĂTĂȚII

Unul dintre cele mai eficiente moduri de a reduce utilizarea antimicrobienelor este monitorizarea atentă, consecventă și proactivă a stării de sănătate a animalelor. Această practică permite detectarea timpurie a semnelor de boală, prevenirea răspândirii afecțiunilor și intervenția rapidă – înainte ca tratamentele medicamentoase să devină necesare.

Monitorizarea nu înseamnă doar „a privi” animalele. Ea presupune un proces activ și organizat, care implică:

- Inspecția zilnică a fiecărui animal sau grup de animale;
- Recunoașterea semnelor subtile de disconfort sau comportament anormal;
- Înregistrarea și raportarea promptă a observațiilor, în special către medicul veterinar;
- Colaborare strânsă între îngrijitori și personalul veterinar pentru stabilirea unui plan de acțiune.

PRINCIPIILE DE BAZĂ ALE MONITORIZĂRII ANIMALELOR DIN FERMĂ

1

Prevenția este mai eficientă decât tratamentul – animalele supravegheate corect se îmbolnăvesc mai rar.

2

Observarea consecventă permite intervenția rapidă, cu tratamente mai ușoare și costuri mai mici.

3

Deciziile trebuie bazate pe dovezi – înregistrările zilnice ajută la identificarea modelelor și la îmbunătățirea managementului fermei.

4

Responsabilitate comună – monitorizarea este o activitate continuă care implică întreaga echipă.

Exemplu practic:

Un vitel care consumă mai puțină apă, se izolează de grup și nu se ridică cu ușurință dimineața poate fi în faza incipientă a unei infecții. O intervenție rapidă, pe baza acestei observații, poate evita un tratament antibiotic complet.



Control mai bun al bolii = mai puține boli = costuri mai mici și tratamente cu antibiotice mai puține = o fermă durabilă

SUPRAVEGHEREA SĂNĂTĂȚII

„Mai bine previi decât să tratezi” nu este doar un proverb, ci un principiu fundamental în gestionarea sănătății animalelor din fermele moderne. Printr-un sistem de supraveghere activă și continuă a stării de sănătate, fermierii pot preveni apariția și răspândirea bolilor, reducând astfel nevoia utilizării antimicrobienelor. Această abordare nu este doar eficientă din punct de vedere economic, ci și esențială pentru protecția mediului. Prin urmare, supravegherea atentă a sănătății animalelor este un instrument crucial nu doar pentru bunăstarea acestora, ci și pentru prevenirea poluării apei cu substanțe antimicrobiene (antibiotice).

CE ÎNSEAMNĂ O SUPRAVEGHERE EFICIENTĂ?

1. Recunoașterea timpurie a semnelor de boală

Fermierul trebuie să observe în fiecare zi comportamentul, apetitul și aspectul animalelor. Izolarea timpurie a celor suspecte și notificarea veterinarului pot opri rapid răspândirea unei infecții.

3. Evidența tratamentelor și a stării de sănătate

Păstrarea evidenței tratamentelor într-un registru actualizat, a fișelor individuale și a consultațiilor permite trasabilitatea deciziilor medicale, evitarea supradozajelor și asigură conformitatea legală. În plus, aceste documente oferă informații utile pentru îmbunătățirea planurilor de prevenție.

2. Control veterinar periodic

Colaborarea constantă cu un medic veterinar permite evaluarea stării generale a efectivului, depistarea precoce a semnelor clinice și luarea deciziilor corecte privind administrarea de tratamente. Un control de rutină poate preveni transformarea unei probleme minore intervenții într-o epidemie care necesită intervenții medicamentoase masive.

4. Izolarea animalelor suspecte sau bolnave

Separarea rapidă a animalelor cu simptome de boală limitează transmiterea agenților patogeni. Aceasta reduce nevoia de a trata întregul efectiv, implicit și volumul de antimicrobiene utilizate. Este o măsură eficientă pentru protejarea întregului efectiv.



BOLILE BACTERIENE ȘI PREVENIREA TRATAMENTULUI CU ANTIBIOTICE

Gestionarea corectă a sănătății animalelor începe cu înțelegerea cauzelor bolilor. Nu toate afecțiunile bacteriene necesită automat tratament cu antibiotice. Prin măsuri simple de întreținere, igienă și nutriție, multe dintre aceste boli pot fi prevenite, reducând astfel consumul de antimicrobiene în fermă.

Bolile bacteriene pot fi împărțite în două mari categorii:

Bolile bacteriene contagioase

Apar în urma contactului direct cu bacterii patogene. Necesită, de regulă, tratament cu antibiotice și, în multe cazuri, pot fi prevenite prin **vaccinare**.

Bolile condiționat patogene (tehnopatii)

Acestea sunt provocate de bacterii prezente în mod natural în organismul animalelor. În condiții de **stres, furajare incorectă** sau **întreținere neadecvată**, aceste bacterii își pot intensifica patogenitatea, ducând la îmbolnăvire.

Prevenția ține, în acest caz de fermieri, care pot controla factorii de risc prin condiții bune de creștere și îngrijire.

BOLI FRECVENTE ASOCIATE CU DEZECHILIBRE DE ÎNTREȚINERE

Boli respiratorii

Cauzate frecvent de factori iritanți precum **amoniacul** acumulat din dejecții și **ventilația deficitară**. Pe timpul iernii, adăposturile sunt adesea închise excesiv, ceea ce favorizează apariția vaporilor toxici.

Recomandări:

- Adăposturile trebuie să fie ventilate corect: aerul care intră = aerul evacuat.
- Curățarea și evacuarea frecventă a gunoiului pentru a reduce amoniacul.
- Spațiile de odihnă trebuie să fie uscate și confortabile, cu așternut curat și uscat.
- Atenție și la parazitoze, care pot afecta tractul respirator prin migrarea larvelor.

Boli digestive

Apar frecvent **din cauza furajelor mucegăite, alterate sau dezechilibrate nutrițional**. Acestea afectează flora digestivă și favorizează dezvoltarea bacteriilor patogene (E. coli, Salmonella, Pasteurella). De asemenea, **paraziții digestivi** creează microleziuni la nivel intestinal, facilitând pătrunderea bacteriilor și apariția infecțiilor secundare.



Boli podale Sunt întâlnite mai ales la bovine, ovine și caprine. **Apar în special când podelele sunt umede sau deteriorate**, iar animalele nu au așternut curat sau zone de odihnă uscate. Sunt cauzate de germeni rezistenți (ex. *Fusobacterium necrobacterium*), care necesită tratamente lungi cu antibiotice precum oxitetraciclinele și au perioade de așteptare lungi.

**Bolile
ugerului
(mamite)**

Apar în special în fermele de lapte, din cauza:

- **Igiena deficitare** a adăpostului și a mulsului;
- **Contaminării ugerului** în timpul odihnei (contact direct cu podeaua murdară);
- **Nesanitizării echipamentelor** de muls (mansoane defecte, vacuum incorect - valori în afara intervalului 0,4 - 4,2).

Măsuri preventive:

- Igiena ugerului înainte, în timpul și după muls (soluții dezinfectante, prosoape individuale);
- Verificarea periodică a instalației de muls;
- Aplicarea de soluții post-muls care sigilează canalul mamar și previn pătrunderea bacteriilor.

CE POȚI FACE CONCRET ÎN FERMA TA?

TOP 5 BUNE PRACTICI

SIMPLU | EFICIENT | CONFORM CU LEGISLAȚIA

1



Prevenirea bolilor prin
supravegherea zilnică a animalelor

2



Efectuarea vaccinurilor

3



Înregistrarea tuturor tratamentelor
efectuate

4



Carantinarea animalelor bolnave
sau suspecte

5



Inspecția echipamentelor tehnice

BUNE PRACTICI PENTRU SĂNĂTATEA ANIMALĂ

1

PREVENIREA BOLILOR PRIN SUPRAVEGHEREA ZILNICĂ A ANIMALELOR

O inspecție zilnică atentă a animalelor este una dintre cele mai simple și eficiente metode de a preveni îmbolnăvirile. Detectarea timpurie a oricărei schimbări de comportament sau de aspect fizic permite intervenția rapidă, uneori fără a fi nevoie de tratamente medicamentoase. Această practică contribuie la bunăstarea animalelor, reduce costurile cu medicamentele și ajută la păstrarea unei producții constante și sănătoase.

Un fermier care observă la timp este un fermier care controlează riscurile și evită pierderile.

CE PRESUPUNE O INSPECȚIE CORECTĂ?

O inspecție corectă se efectuează cel puțin o dată pe zi, ideal dimineața. Se observă toate animalele, nu doar cele vizibil afectate. Se verifică:

- 1 Comportamentul general: activitate, interacțiune cu grupul, interes pentru hrană.
- 2 Postura: ridicare, mers, odihnă, stat în picioare – să fie firești pentru vârsta, rasa și starea fiziologică a animalului.
- 3 Aspectul fizic: ochi clari, nări curate, piele și păr sănătos, fără leziuni sau umflături.
- 4 Starea ongloanelor: fără fisuri, inflamații sau mers anormal.
- 5 Comportamente fiziologice: rumegare (la rumegătoare), supt, adăpare, urinare, defecare – toate trebuie să fie regulate și normale.
- 6 Ugerul: curat, fără inflamații sau modificări de formă.
- 7 Prezența paraziților externi: purici, păduchi, căpușe etc.

Când se solicită medicul veterinar?

- Dacă se observă modificări persistente sau grave de comportament, consum alimentar sau aspect fizic;
- Dacă mai mulți indivizi dintr-un grup prezintă simptome similare.

Recomandări:

- Folosește o fișă de observație zilnică – notează orice modificare;
- Implică toți îngrijitorii – instruește-i să observe și să raporteze nereguli;
- Nu ignora simptomele „mici” – ele pot anunța o problemă majoră.



2

EFECTUAREA VACCINURILOR

Vaccinarea este o măsură preventivă fundamentală pentru menținerea sănătății animalelor și reducerea necesității utilizării antibioticelor. În România, vaccinările sunt reglementate și monitorizate de ANSVSA, fiind parte integrantă a Programului Național Strategic de Supraveghere, Prevenire și Control al Bolilor la Animale. ANSVSA poate iniția programe naționale de vaccinare în funcție de evoluția epidemiologică. De exemplu, în contextul riscului de apariție a febrei aftoase, Guvernul a alocat fonduri pentru achiziționarea de vaccinuri și echipamente necesare prevenirii acestei boli.

EXISTĂ 2 TIPURI DE VACCINĂRI ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII ANIMALE

PROGRAM NAȚIONAL STRATEGIC

În acest program sunt incluse vaccinările împotriva bolilor majore cu transmitere la om: Anthrax și Rabia la Carnasiere. Costurile acestor vaccinări sunt suportate de Autoritatea Națională Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA).

VACCINAREA ÎN ZONELE DE RISC

Apariția în exploatații a unor boli precum: Leptospiroza, Pasteureloza, mamita gangrenoasă a oilor, Pesta și Pseudopesta la păsări, Rujetul la porcine etc. Vaccinarea se face în focar și în zona de protecție pentru reducerea răspândirii bolilor.



Cine efectuează vaccinările?

- Medicul veterinar de liberă practică împuternicit: Acesta este responsabil pentru administrarea vaccinurilor în exploatațile nonprofesionale și comerciale, conform contractelor încheiate cu Direcțiile Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor (DSVSA) județene.



Când se efectuează vaccinările?

- Conform programului național: Vaccinările se realizează în perioade stabilite anual de ANSVSA, în funcție de specia animalelor și de bolile vizate.
- La solicitarea DSVSA: În cazuri speciale sau în funcție de evoluția epidemiologică, DSVSA poate solicita vaccinări suplimentare.



CUM SE DESFĂȘOARĂ PROCESUL DE VACCINARE?

1

Planificare: Medicul veterinar întocmește un program de vaccinare pentru exploatațiile din aria sa de responsabilitate.

2

Informare: Proprietarii de animale sunt informați în prealabil despre data și ora vaccinării.

3

Identificare: Se verifică identificarea și înregistrarea animalelor în Sistemul Național de Identificare și Înregistrare a Animalelor (SNIIA).

4

Administrare: Vaccinurile sunt administrate conform instrucțiunilor producătorului și reglementărilor ANSVSA.

5

Înregistrare: Toate vaccinările sunt consemnate în registrele oficiale de imunizare și în baza de date națională.

Recomandări pentru fermieri:



- Colaborați cu medicul veterinar: Asigurați accesul acestuia la animale și furnizați informațiile necesare;
- Respectați programul de vaccinare: Participarea activă la campaniile de vaccinare contribuie la sănătatea efectivului și la prevenirea răspândirii bolilor;
- Mențineți evidențe clare: Păstrați registrele de vaccinare actualizate și disponibile pentru verificare.

3

REGISTRU DE TRATAMENTE ȘI REGISTRU DE MORTALITĂȚI

Un fermier organizat este un fermier pregătit. Ținerea evidenței tratamentelor și a animalelor moarte nu este doar o obligație legală, ci și o unealtă practică pentru prevenirea pierderilor, optimizarea managementului și respectarea cerințelor pentru subvenții.

Ce înseamnă un registru de tratamente?

Registrul de tratamente este un caiet sau un formular (pe hârtie sau digital) în care notezi

- data tratamentului;
- numărul și specia animalelor tratate;
- diagnosticul (dacă este cunoscut);
- denumirea medicamentului (inclusiv substanța activă)
- doza și modul de administrare;
- perioada de așteptare (pentru lapte, carne sau ouă);
- numele persoanei care a administrat tratamentul;
- semnătura medicului veterinar, dacă este cazul.

CE ESTE REGISTRUL DE MORTALITĂȚI?

Este documentul unde se consemnează:

- data decesului;
- specia și numărul de animale moarte;
- cauzele probabile ale morții (dacă sunt cunoscute);
- măsurile luate (ex: notificarea medicului veterinar, eliminarea cadavrelor etc.).



Fermierii sunt obligați să păstreze aceste registre pentru o perioadă de minimum 3 ani. Ele pot fi cerute la controalele APIA, DSVSA sau alte autorități.

DE CE E IMPORTANT SĂ PĂSTREZI ACESTE EVIDENȚE?

- Prevenirea greșelilor – eviți tratamente duble sau nepotrivite, știi ce ai administrat și când;
- Respectarea timpului de așteptare – protejezi sănătatea consumatorilor și eviți riscul ca produsele să conțină reziduuri de antibiotice;
- Trasabilitate și transparentă – în cazul unor controale sau suspiciuni, poți demonstra că ai respectat tratamentele și procedurile legale;
- Planificare mai bună – identifici perioade sau loturi problematice, optimizezi vaccinările și tratamentele anuale.

DE CE E IMPORTANT SĂ PĂSTREZI ACESTE EVIDENȚE?

După administrarea unui medicament, proprietarul animalului trebuie să semneze că a luat la cunoștință perioada de așteptare înainte de a vinde laptele, carnea sau ouăle. Acest lucru este esențial pentru respectarea legislației sanitare veterinare și protejarea consumatorilor.

1. Notează imediat, nu amâna! Nu te baza pe memorie – înregistrează tratamentele în aceeași zi.
2. Folosește un model clar și ușor de completat – ideal, pretipărit sau digital.
3. Colaborează cu medicul veterinar – pentru diagnostic, tratament și completarea corectă a datelor.
4. Revizuieste lunar registrele – vezi ce boli apar frecvent și ia măsuri preventive.

RESURSE UTILE

- Modele de registre: pot fi obținute de la medicul veterinar, DSVSA locală sau descărcate de pe site-ul Colegiului Medicilor Veterinari din România;
- Suport digital: există aplicații gratuite sau plătite pentru înregistrarea tratamentelor, care pot emite și rapoarte utile la control;
- Consultați periodic legislația: Regulamentul (UE) 2019/6 și Ordinul nr. 35/2016 actualizat.



4

CARANTINAREA ANIMALELOR BOLNAVE SAU SUSPECTE

Carantina este o măsură de protecție esențială, menită să prevină răspândirea bolilor în efectivul sănătos și să protejeze omul împotriva infecțiilor zoonotice. Fie că vorbim despre animale bolnave, suspecte de boală sau nou introduse în fermă, izolarea temporară este o practică simplă, dar extrem de eficientă.

CÂND SE APLICĂ CARANTINA?

- La introducerea în fermă a animalelor noi (indiferent dacă sunt cumpărate, transferate sau întoarse din pășune) atunci când nu se cunoaște starea de sănătate a animalului în cauză;
- La apariția simptomelor suspecte (apatie, secreții, tuse, febră etc.);
- La confirmarea unei boli infecțioase;
- În perioada post-tratament, pentru a evita contactul cu alți indivizi vulnerabili.

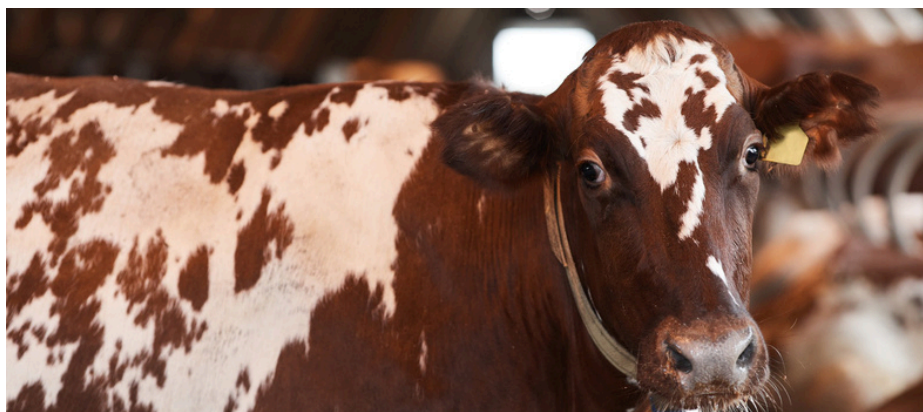
CE PRESUPUNE CARANTINAREA CORECTĂ?

- Izolarea fizică într-un spațiu separat, bine ventilat și ușor de igienizat;
- Acces restricționat: doar personal instruit, cu echipament de protecție;
- Utilizarea unor ustensile, adăpători și echipamente separate față de cele folosite pentru restul efectivului;
- Monitorizare zilnică și înregistrare a simptomelor și tratamentelor;
- Durata carantinei: minim 30 zile pentru animale nou venite, sau conform recomandării medicului veterinar.



Recomandări:

- Etichetează zona de carantină și marchează-o clar;
- Evită mutarea animalelor în/din carantină fără motiv justificat;
- După carantină, dezinfecțiază spațiul complet înainte de a aduce alți indivizi.



5

VERIFICAREA ECHIPAMENTELOR – PREVENIREA BOLILOR DIN TEHNOLOGIE

În fermele moderne, echipamentele automate și mecanice (ventilație, adăpatori, hrănire, muls, evacuare dejectii etc.) au un rol esențial în menținerea stării de sănătate a animalelor. Orice defecțiune sau reglaj incorect poate deveni un factor de risc major pentru îmbolnăviri. Toate echipamentele automate sau mecanice din adăposturi care influențează sănătatea trebuie să fie inspectate periodic, astfel încât să fie identificată și remediată imediat orice defecțiune care ar putea pune în pericol sănătatea, cu luarea de măsuri corespunzătoare pentru protecția acestora până la remedierea deficienței.

DE CE ESTE IMPORTANTĂ VERIFICAREA ECHIPAMENTELOR?



- Ventilatoarele blocate sau ineficiente pot duce la acumularea de amoniac, praf și umezeală, favorizând bolile respiratorii;
- Adăpătorile defecte pot lăsa animalele fără apă sau pot contamina sursa cu dejectii;
- Echipamentele de hrănire defecte pot duce la supradozare sau subalimentare;
- Sisteme de muls neigienizate sau deteriorate pot cauza mamite și infecții ale ugerului;
- Sisteme automate de evacuare a dejectiilor blocate pot favoriza condiții insalubre.

CE TREBUIE FĂCUT?

- Inspecții periodice ale tuturor echipamentelor (zilnic pentru cele critice, săptămânal pentru restul);
- Reparații imediate în cazul defecțiunilor, cu protejarea temporară a animalelor (ex: aerisire manuală, adăpare din tancuri mobile);
- Înregistrarea intervențiilor tehnice într-un registru intern de întreținere;
- Instruirea personalului pentru a recunoaște semnele unei funcționări incorecte (ex: vibrații, zgomote, debit scăzut etc.).



Recomandări:

- Stabilește un calendar de întreținere pentru fiecare tip de echipament;
- Nu aștepta să se strice – multe probleme se pot preveni prin revizii regulate;
- Asigură existența unui responsabil cu verificarea tehnică în echipa fermei.

ANEXA 1

Recomandările tale contează!

Eventuale propuneri, observații sau sesizări cu privire la activitățile Contractului „KTN Servicii de consultanță pentru configurarea și funcționarea unor rețele de transfer de cunoștințe pentru promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și reducerea poluării în zonele rurale”, se pot trimite astfel:

- La nivelul Unității de Management al Proiectului RAPID

Se pot depune la adresa de mail nitrati@mmediu.ro / telefon 0738.001.886 / fax 021.408.95.40 sau prin poștă la adresa Calea Plevnei nr. 46 – 48, Corp E, etaj 1, camera 10, destinat UMP RAPID – Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.

- La nivelul Consorțiului implicat în implementare

Se pot depune la adresa de mail instruire@inostar.ro / telefon 021/5553405 sau prin poștă la adresa Asociația Fermierilor din România, Bd. Mărăști, nr. 59, Sector 1 București.

Scanați codul QR și vizitați site-ul apanoastra.ro



PENTRU MAI MULTE INFORMAȚII

Trimiteți mesaj pe adresa de email instruire@inostar.ro

Contactați centrul de consiliere la tel. 021/5553405